

Švédský kříž

(aneb O statečných zdoňovských)

Jdeme-li po polní cestě ze Zdoňova směrem k Bukové hoře, narazíme kousek za vsí na podivný kříž, po jehož celé délce odshora dolů je zvláštní poměrně hluboká rýha. Vypadá jako by někdo chtěl kříž rozetnout, ale neměl dost síly. K tomuto kříži se váže následující pověst.

Za třicetileté války zabloudil do okolí Zdoňova malý švédský oddíl. Švédové vždy znamenali pohromu, a místní obyvatelé, vystrašení z ustavičných nájezdů, se obvykle spasili úkrytem v okolních lesích a skalách. Svůj majetek tím nezachránili, ale aspoň si uchovali životy. Jenže tehdy se Švédové objevili tak náhle, že na útěk nebylo pomyslení. Proto se zdejší muži v nejvyšším zoufalství rozhodli vojákům postavit. Neuměli bojovat, jenom doufali, že aspoň Švédy zdrží tak dlouho, aby zatím jejich ženy a děti mohly uprchnout.

Úsilí bylo předem odsouzeno k neúspěchu, a zanedlouho zbyla ze statečných obránců vesnice jenom hrstka. Už se jenom chabě bránili dorážejícím žoldákům, až i jejich velitel uznal, že nemá cenu plýtvat silami. Proto rázným příkazem své muže zastavil. Triumfálně se opřel o osamělý balvan, který v těch místech ležel, a řekl Zdoňovským: "Jestli se domníváte, že vás ušetříme, jste na velkém omylu. To spíše přetnu tento kámen, než vy byste se zachránili."

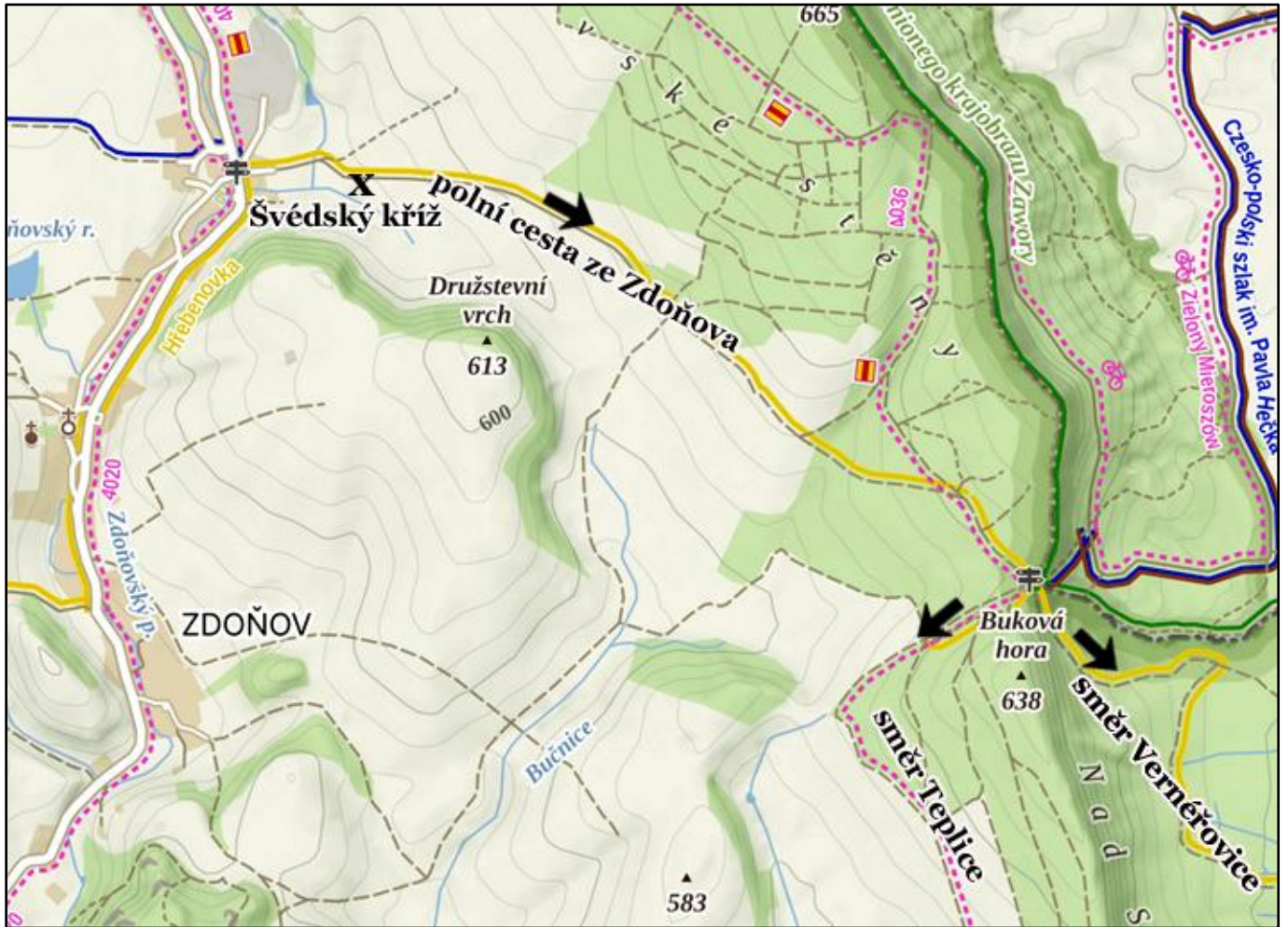
A v té chvíli ťal proti kameni svým mečem. Zavadil o něj jenom lehce špičkou, ale ta vyryla několik centimetrů hlubokou rýhu, jako by balvan byl z másla. Co se stalo, důstojníka natolik vyděsilo, že v hrůze nasedl na koně a hlava nehlava uháněl pryč. Jeho vojáci ho následovali v neuspořádaném houfu. Tak bylo mnoho obyvatel Zdoňova zachráněno.

Na věčnou památku této zvláštní události vytesal místní kameník z balvanu kříž, jeho středem se táhne svíslá drážka. Od té doby se kříži říká Švédský.

Vysvětlivky

- V pověsti se kříž nachází na polní cestě ze Zdoňova směrem k Bukové hoře. Cesta se zachovala až do dnešních dnů a je turistickou žlutou spojnicí mezi Zdoňovem a hraniční Bukovou horou, kde se dá na rozcestí zabočit směrem dolů na Horní Teplice, nebo pokračovat dále do Verněřovic (viz mapka níže).
- Švédové byli v době třicetileté války (1618 - 1648) na Broumovsku několikrát. Například v letech 1631 a 1639 Švédové obsadili Broumov. Roku 1647 pak proběhla bitva mezi švédským a císařským vojskem pod Polickou horou (což byl tehdejší název pro dnešní Honský špičák a Hvězdu). V některých dalších pověstech jsou zmínky o švédském vojákově na hřbitově v Heřmánkovicích, nebo o švédském tamborovi pod Honským špičákem v Křinicích, nebo o švédském důstojníkově, který ťal šavlí do veřejí dveří dřevěného kostelíčku Panny Marie v Broumově. Lze tedy předpokládat, že při svém plenění Švédové kromě Broumova nešetřili ani okolní obce, tedy ani Zdoňov.
- O švédském kříži se také zmiňuje historie obce nebo webová stránka Soupis památek, kde je veden jako kříž smírčí: Kříž stojí na severovýchodním okraji obce při polní cestě, po které vede žlutá značka. Jde o kamenný řecký kříž s okosenými hranami. Na těle kříže je po celé délce hluboká svíslá drážka

(5,8 cm). Je orientován severojižním směrem. Dříve byl znám jako švédský kříž. Rozměry kříže jsou 101 x 90 x 19 cm.

Švédský kříž ve Zdoňově

pohled od Bukové
hory z turistické žluté
trasy směrem na
Zdoňov, vystouplým
hrbem je Křížový
vrch ve Zdoňově

Milan Škoda (15. 11. 2023)

- průvodce Broumovskem <http://www.milan-skoda.cz/broumovsko.htm>

- facebook <https://www.facebook.com/milan.skoda.9862/>

zdroj: Broumovsko v pověstech v převyprávění od Evy Koudelkové

zdroj: Wikipedie

fotografie: Milan Škoda (pohled na Křížový vrch)

fotografie: Chaloupka 11 na www.mapy.cz & Soupis památek (Švédský kříž)